

## Γ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

### Ι. Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

#### 1. *Η ομορφιά της Ελένης*

Ἐολόγυρα ἅπ' τὸν Πρίαμο, στίς Σκαιῆς πύλες πάνω,  
καθότανε ὁ Πάνθοος κι' ὁ Λάμπρος κι' ὁ Θυμοίτης  
κι' ἀντάμα ὁ Ἰκετίονας ὁ ἄξιος κι' ὁ Κλυτίος·  
ἐκεῖ κι' ὁ Οὐκαλέγοντας κι' ὁ Ἀντήνορας μαζί του,  
κι' οἱ δυνό τους πάντα γνωστικοὶ δημογερόντοι Τρῶες,  
ποὺ γέροι πιά δὲν ἔμπαιναν στὴν μπόρα τοῦ πολέμου,  
μὰ ἀγορητὲς ἀταίριαστοὶ στὴ συνάξη λογιόνταν,  
μὲ τὰ τζιτζίκια μοιάζοντας, ποὺ ἐδῶ κι' ἐκεῖ στὸ δάσος  
σὲ δέντρα ἀπάνω κάθονται καὶ τὴ γλυκειὰ λαλιά τους  
ἀπλώνουν γύρω, δλόγυρα. Τέτοιοι κι' ἐκεῖνοι οἱ ἀρχόντοι  
τῶν Τρώων ἐκαθόντανε στὸν πύργο ἀνεδασμένοι.  
Κι ὥς τὴν Ἑλένη ἀντίκρυσαν στὸν πύργο νὰ σιμώνει,  
λόγια ἀνεμόφερτα ἔλεγαν σιγὰ ἕνας στὸν ἄλλο:  
«Καμμιά δὲν ἔχουν οἱ Ἀχαιοὶ κι' οἱ Τρῶες κατηγόρια,  
ποὺ μύρια θάσσανα τραβοῦν πολυκαιρνὰ καὶ πίκρες  
γιὰ μιὰ γυναῖκα σὰν κι' αὐτήν. Μοιάζει στὴν ὄψη τόσο  
μὲ τίς ἀθάνατες θεές! Ὅμως καὶ τέτοια, ὥς εἶναι,  
κάλλιο γιὰ τὴν πατρίδα τῆς νὰ πάει μὲ τὰ καράβια,  
παρὰ νὰ μείνει συμφορὰ γιὰ μᾶς καὶ τὰ παιδιά μας».

ΟΜΗΡΟΣ, *Ἰλιάδα* Γ, στ. 145-160  
μτφρ. Π. Κοντομίχη



39 (94-96) [=198 M.-W.]

(...)

Κι ἅπ' τὴν Ἰθάκην ἄντρας ξακουστός μὲ νοῦ καὶ γνώση  
σπάνια,  
ὁ Ὀδυσσεύς, τοῦ Λαέρτη ὁ γιὸς τὴ ζήτησεν. Μὰ δῶρα  
γιὰ τὴν ὁμορφοποδοστράγαλη δὲν ἔστελνε τὴν κόρη·  
τὶ προαισθάνονταν πῶς ὁ ξανθὸς Μενέλαος θὲ νὰ ἔταν  
ὁ νικητής, ποὺ ὅλους πέρναγε τοὺς Ἀχαιοὺς στὰ πλούτη·  
ὥς τὸσον ἔστελνε στ' ἀδέρφια τῆς τὰ δυὸ στὴ Λακωνία,  
στὸν ἵπποδαμαστὴ τὸν Κάστορα καὶ στὸν ἀθλομαζώχτη  
τὸν Πολυδεύκη χαιρετίσματα...

ΗΣΙΟΔΟΣ (8ος αἰ. π.Χ.), *Ἡοῖαι* (*Γυναικῶν κατάλογος*)  
μτφρ. Παῖκος Νικολαΐδης

[199 Μ. - W.]

IV. ...τὸν ἵπποδαμαστὴ τὸν Κάστορα καὶ τὸν ἄθλομαζώχτη  
τὸν Πολυδεύκη (ἐκαλόπιανε) ποθώντας τὴν Ἑλένη  
τὴν ὤριομάλλα κι ἄς μὴν εἶχε ἰδεῖ ποτὲ τὸ πρόσωπό της·  
Τοῦ φτάναν ὅσα λέγονταν γι' αὐτὴν ἀπ' ἄλλους, ποὺ τὴν εἶδαν.  
Κι ἀπ' τὴ Φυλάκη δυὸ τὴ ζήτησαν λεβέντες παινεμένοι  
τοῦ Φυλακίδη Ἰφικλου ὁ γιός, ὁ γρήγορος Ποδάρκης  
κι ὁ δυνατὸς ὁ Πρωτεσίλαος τ' Ἀκτορα γιὸς τοῦ ρήγα·  
κι οἱ δυὸ στέλναν στὴ Λακεδαίμονα, στὸ δῶμα τοῦ Τυνδάρου,  
τοῦ Οἶβαλου τὸν προκομμένο γιό, προξενητὲς καὶ τάζαν  
δῶρα πολλά· γιατί ἦτανε τρανὴ ἡ φήμη τῆς γυναικάς.  
(...)

ΗΣΙΟΔΟΣ (8ος αἰ. π.Χ.), *Ῥοῖαι (Γυναικῶν κατάλογος)*  
μτφρ. Παῖκος Νικολαΐδης



ἀπόσπ. 16 L.-P. στ. 1-14

Ἄλλοι ὁ ἱππικὸς στρατός, τῶν πεζῶν ἄλλοι,  
κι ἄλλοι τῶν πλοίων στὴ γῆ λένε τὴ μαύρη  
πὼς τ' ὁμορφότερο εἶναι, μὰ ἐγὼ ἐκεῖνο  
ὅπου ἀγαπάει καθένας.

Καὶ πάρα πολὺ εἶν' εὐκόλο νὰ κάμης  
καθέναν νὰ τὸ νιώσῃ· ἡ Ἑλένη, ποὺ τοὺς ἄλλους  
τόσο στὴν ὁμορφιά περνοῦσε, χωρὶς  
τὸν ἄριστο τὸν ἄντρα,

π' ὅλο τῆς Τροίας κατάστρεψε τὸ κράτος,  
κι' οὔτε τὴν κόρη, οὐδὲ τοὺς ἀκριδούς της  
θυμήθηκε γονιούς, μὰ ἐρωτευμένην  
ξεσήκωσε τὴ ἡ Κύπρις.

Πολὺ εὐκόλα ἡ καρδιὰ λυγáει τ' ἀνθρώπου  
κι ἀμέσως λαχταράει στὸ νοῦ ὅ,τι βάλει.  
(...)

ΣΑΠΦΩ (7ος-6ος αἰ. π.Χ.)  
μτφρ. Παναγῆς Λεκατσᾶς



Ἔτσι καὶ κείνη, θάλλεγα, πὼς στήν ἀρχὴ  
μέσα στοῦ Ἰλίου νὰ φάνταζε τὴν πόλη  
σὰ μὴν ἰδέα γαλήνης καλοκαιρινῆς,  
σὰν ἀρχοντιᾶς στολίδι ἀτίμητο,  
σὰν ἀπαλὸ ματιῶν σαῖτεμα,  
κι ἔρωτος ἄνθος ποὺ καρδιὲς λιγώνει.  
Μ' ἄλλαξαν ὄψη καὶ πικρὰ  
τὰ ξετελέματα ἔκαμε τοῦ γάμου,  
ἔτσι κακόφερτη καὶ κακοσύντυχη  
ποὺ ἔπεσε μὲς στὰ σπίτια τοῦ Πριάμου,  
προβοδισμένη ἀπὸ τὸν ξένιο Δία  
νυμφόκλαυτη μαύρη Ἑρινύα.

Εἶν' ἓνας λόγος ποὺ στὸν κόσμον ἀπ' τὰ παλιὰ  
χρόνια βαστά: πὼς σὰν παραφουντώση,  
ὅσο ποὺ παίρνει, ἐνὸς σπιτιοῦ ἢ καλοτυχιά,  
γεννοβολᾷ κι ἄκλερη δὲ ξεφτᾷ,  
μ' ἀπ' τὴν καλὴ τὴν τύχη στὴ γενιὰ  
βαρεῖα κακομοιριά θενὰ φυτρώση.  
Μὰ ἐγὼ ἀπ' τοὺς ἄλλους χωριστὰ  
ἔχω δική μου γνώμη καὶ γιὰ μένα  
ἢ ἀσέβεια μόνο τὰ πολλὰ παιδιὰ γεννᾷ  
ποὺ μοιάζουνε τῆς μάννας ποὺ τὰ ἔγεννα·  
ἐνῶ στὰ δίκαια σπίτια πάντα μία  
καλλιτέκνη βαστάει εὐτυχία.

ΑἲΣΧΥΛΟΣ, ἸΑγαμέμνων, στ. 738-761,  
μτφρ. Γ. Ν. Γρυπάρη



## 2. Ἡ Ελένη στον μύθο

ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρεΐα Μενέλαος, στὸ Δία ὡς προσευχήθη:  
«Δία βασιλιά, νὰ ἐκδικηθῶ δώσε τὸν ἄντρα ἐτοῦτον,  
ποὺ πρῶτος μοῦκαμε κακό, τὸ θεϊκό τὸν Πάρι,  
καὶ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια μου ἀφάνισέ τον, θέ μου,  
νὰ τρέμουν κι' οἱ μελλοῦμενοι θνητοὶ καὶ νὰ μὴν κάνουν  
ποτέ κακὸ στὸν ἄνθρωπο, ποὺ σπίτι του τοὺς πῆρε  
καὶ τοὺς ἐφιλοξένησε μ' ἀγάπη καὶ φιλία».

ΟΜΗΡΟΣ, Ἰλιάδα Γ. στ. 350-356  
μτφρ. Π. Κοντομίχη

\* *μαλθακὸν ὀμμάτων δέλος*

Κι ἡ Ἑλένη ἡ ἀργίτισσα δὲ θά'σμιγε, τοῦ γιοῦ τοῦ Κρόνου ἡ κόρη,  
μ' ἕναν ἀλλόξενον, στήν κλίνη του γιὰ νὰ χαρεῖ τὸν πόθο,  
ἂν κάτεχε πὼς πίσω σπíti της μιὰ μέρα θὰ τὴ φέρναν  
οἱ γιοὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ ἀντρόκαρδοι στήν πατρικὴ της χώρα.  
Ὅμως θεὰ σ' αὐτὲς τίς ἀπρεπες δουλειές τὴν εἶχε σπρώξει·  
πὶὸ πρὶν μαθὲς δὲν τῆς δυνάστευε τὰ φρένα τούτη ἡ τύφλα  
ἡ ξορκισμένη, ὁποῦθε κίνησαν καὶ τὰ δικά μας πάθη.

ΟΜΗΡΟΣ, Ὀδύσσεια ψ, στ. 218-224  
μτφρ. Ν. Καζαντζάκη-Ι. Κακριδῆ



38 (93) [=176 M. -W.]

...σὰν τὸ εἶδε ἡ ἀχνογελόχαρη ἡ Ἀφροδίτη ὀργίστη  
μὲ δαῦτες καὶ μὲ φήμη μιὰ βαρεῖα φόρτωσε καὶ τίς τρεῖς τους.  
Τὸν Ἑχεμο ἡ Τιμάνδρα ἀπάφησε καὶ στὸ Φυλέαν ἦρθε  
τὸν θεοφίλητον· ἔτσ' ἄφησε κι ἡ ἄθλια Κλυταιμῆστρα  
τὸν ἀρχοντόγεννο Ἀγαμέμνονα καὶ πλάγιασεν μ' ἐκεῖνον  
τὸν Αἴγιστο κι ἔτσι συγκρέδατο χειρότερον ἐπῆρε.  
Ἔτσι καὶ τοῦ ξανθοῦ Μενέλαου, ντρόπιασεν ἡ Ἑλένη  
τὴν κλίνη τὴ συζυγικὴ

ΗΣΙΟΔΟΣ (8ος αἰ. π.Χ.), *Ἡοῖαι (Γυναικῶν κατάλογος)*  
μτφρ. Πάϊκος Νικολαΐδης



ἀπόσπ. Ν 1 L.-P.

Καὶ τὴν καρδιὰ ξεσήκωσε στὰ στήθη τῆς Ἑλένης  
τῆς Ἀργίτισσας. Ξετρελαμένη μὲ τὸν ἄντρα  
ποῦ ἦρθε ἀπ' τὴν Τροία, τὸν προδότη τῆς φιλοξενίας,  
τὸν ἀκολούθησε στὸ καράδι του καὶ ξανοίχτηκε στὴ θάλασσα,  
ἐγκαταλείποντας στὸ σπíti τὸ παιδί της καὶ τ' ἀκριβὸ  
κρεβάτι τοῦ ἄντρα της, ἀφοῦ ἡ καρδιά της ὑπαγόρευε  
στὸν ἔρωτα νὰ ὑποταχθεῖ, καθὼς ὄρισε ἡ κόρη τοῦ Δία καὶ τῆς  
Διώνης.

...  
Πολλὰ ἀπ' τ' ἀδέρφια του σκεπάζει ἡ μαύρη γῆ,  
στῆς Τροίας σκοτωμένα τὴν πεδιάδα  
γιὰ τὴν Ἑλένη.



Πολλά ἄρματα στὴ σκόνῃ ... καὶ πολλοὶ  
μαυρομάτηδες ... χαθῆκαν, κι ἀπὸ φονικό...  
ὁ Ἀχιλλέας...

...

ΑΛΚΑΙΟΣ (7ος-6ος αἰ. π.Χ.)  
μτφρ. Μαίρη Γιόση



Καθὼς ὁ Πάρης, ποὺ τὸ σπῖτι  
ποὺ τὸν ἐφίλευε τοῦ Ἀτρεΐδῃ  
μὲ τὴν κλειψιὰ τῆς γυναικὸς του  
δὲ ντράπηκε νὰ τὸ ἀτιμάσῃ.

Ἀσπίδων κρότους καὶ λογχῶν στὴ χώρα της  
ἀφίνοντας καὶ καρδιῶν ἄρματωμους  
καὶ φέρνοντας ἀντὶς προικιὰ  
στὴν Τροία χαλασμό,  
γοργὰ τὶς πύλες διάδηκε  
μὲ τόλμῃ ποὺ δὲ δάξει ὁ νοῦς.  
Κ' ἔτσι οἱ προφῆτες βαρεῖα στέναζαν  
καὶ λέγανε μὲς στὸ παλάτι:  
«ὦ σπῖτι, σπῖτι ὠϊμένα! κι ἄρχοντες,  
ὠϊμὲ τοῦ τίμιου γάμου των κρεβάτι  
κι ὦ χνάρια τῆς ἀγάπης του ἐρωτόθυμα! θᾶχαις νὰ δῆς, οἱ αἰσχρὰ  
παρατημένοι.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ, Ἀγαμέμνων, στ. 403-418  
μτφρ. Ι. Ν. Γρυπάρη



ΠΗΛΕΑΣ:

Τιποτένιε, ἀπὸ ρίζα τιποτένιων,  
ἄντρας λογιέσαι ἐσύ; Ποιὸς σ' ἔχει γιὰ ἄντρα  
μὲς στοὺς ἄλλους; Ποὺ ἀκλείδωτο, καὶ δίχως  
δούλους, τὸ σπῖτι σου ἄφησες, σὰ νὰ εἶχες  
τίμια γυναῖκα, ἐνῶ ἡ χειρότερη ἦταν,  
κι ἓνας Τρωαδίτης μῆκε καὶ τὴν πῆρε!  
Μὰ καὶ νὰ θέλει μιὰ Σπαρτιάτισσα, εἶναι  
σὲ θέσῃ νὰ 'ναι φρόνιμη; Ποὺ ἀφήνουν  
–μὲ γυμνά τὰ μηριὰ κι ἄζωστους πέπλους–



#### ΑΝΤΡΟΜΑΧΗ:

ὦ τοῦ Τυνδάρεου  
βλαστάρη, κόρη ἐσὺ τοῦ Δία δὲν εἶσαι,  
ἀπὸ πολλοὺς θὰ φύτρωσες πατέρες,  
ἀπ' τὸν Ἀλάστορα, ὕστερ' ἀπ' τὸ Φθόνο,  
τὸ Φόνο καὶ τὸ Θάνατο κι ἀπ' ὅσα  
ἡ γῆ θρέφει κακά· δὲ θὰ πιστέψω  
ποτὲ πῶς σ' ἔχει κάμει ὁ Δίας, ἐσένα  
λάμια τόσων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων.  
Ἄ νὰ χαθεῖς! Ἄπ' τὰ ὁμορφά σου μάτια  
βγήκε ἡ φριχτὴ καταστροφή, ἡ ρημάχτρα  
τῶν ξακουσμένων κάμπων τῆς Φρυγίας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (5ος αἰ. π.Χ.), *Οἱ Τρωαδίτισσες*, στ. 766-773,  
μτφρ. Θρασύδουλος Σταύρου



#### ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑΣ

Τρεῖς θυγατέρες ἔκαμε τοῦ Θεστίου  
ἡ κόρη ἡ Λήδα: Φοῖβη, Κλυταιμῆστρα  
κι Ἑλένη· ἡ Κλυταιμῆστρα ταῖρι μου εἶναι·  
γιὰ τὴν Ἑλένη πήγανε μνηστήρες  
τὰ πρῶτα τῆς Ἑλλάδας ἀρχοντόπουλα.  
Καὶ τρομερὲς ξεστόμιζαν φοδέρεις  
καὶ φόνο ἀνάμεσά τους μελετοῦσαν·  
ὁ καθεὶς, ἂν δὲ θὰ ἔπαιρνε τὴ νύφη.  
Δύσκολη ἡ θέση τοῦ Τυνδάρεου ἦταν  
τοῦ πατέρα της· πῶς τὸ πρᾶμα τοῦτο,  
δίνοντας ἢ μὴ δίνοντας τὴν κόρη,  
θὰ δόλεψε καλύτερα. Καὶ τέλος  
βρῆκε: οἱ μνηστήρες νὰ ὀρκιστοῦν, νὰ δώσουν  
τὰ χέρια, στοὺς βωμοὺς σπονδὲς νὰ ρίξουν,  
νὰ δεδαιώσουν ὅτι, ὅποιον γυναῖκα  
κι ἂν γίνει ἡ θυγατέρα τοῦ Τυνδάρεου,  
θὰ δοθῇσιν τὸν ἄντρ' αὐτόν, ἂν κάποιος  
τοῦ τὴν ἀρπάξει ἀπὸ τὸ σπίτι κι ἔτσι  
ἀπ' τὴ νόμιμη κλίνη τὸν στερήσει,  
τὸν ἄρπαγα ὅτι μὲ ὅπλα θὰ χτυπήσουν  
κι ὅτι θὰ τοῦ γκρεμίσουν τὴ χώρα,  
ἐλληνική, βαρβαρική, ὅ,τι νὰ ᾖ.  
Μετὰ ἀπ' τὴ δέσμευση –ἔτσι ὥραϊα ὁ γέρος  
μὲ τὸ γερό μυαλό τοὺς τύλιξε ὅλους–

τὴν κόρη ἀφήνει, ὅποιον ἢ γλυκιὰ τὴ σύρει  
ἐρωτική πνοή, σ' αὐτὸν νὰ πάει.  
Κι ἐκείνη τὸ Μενέλαο, ποὺ μακάρι  
ποτὲ νὰ μὴν τὴν ἔπαιρνε, διαλέγει.  
Κι ὅταν στὴ Λακεδαίμονα ἀπ' τὴν Τροία  
ἔφτασε κείνος πού, ὅπως λέν οἱ Ἀργεῖοι,  
μπῆκε σὲς θεὸς κριτῆς, λαμποκοπώντας  
ἀπὸ χρυσαφικά, βαρδάρων λοῦσα,  
ἄρπαξε τὴν Ἑλένη –τὴν ποθοῦσε  
καὶ τὸν ποθοῦσε– κι ἔφυγε σὲς στάνες  
τῆς Ἰδης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ, *Ἡ Ἰφιγένεια στὴν Αὐλίδα*, στ.49-75  
μτφρ. Θρασύδουλος Σταύρου



112. Καθὼς μοῦ εἶπαν οἱ ἱερεῖς, τὸν Φερῶ διαδέχτηκε ἓνας Μεμφίτης, ποὺ τ' ὄνομά του ἑλληνικά εἶναι Πρωτέας. Τοῦ Πρωτέα αὐτοῦ σήμερα ὑπάρχει ἓνας ἱερὸς περίβολος πάρα πολὺ ὠραίος καὶ πολὺ ὠραῖα διακοσμημένος, ποὺ θρίσκεται πρὸς τὸ νότιο μέρος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡφαίστου. Γύρω ἀπὸ τὸ τέμενος αὐτὸ ζοῦν Φοῖνικες ἀπὸ τὴν Τύρο καὶ ὅλος ὁ συνοικισμὸς ὀνομάζεται τῶν Τυρίων. Μέσα στὸν ἱερὸ περίβολο ὑπάρχει ναὸς τοῦ Πρωτέα ποὺ ὀνομάζεται τῆς Ξένης Ἀφροδίτης. Ἀλλὰ ἐγὼ ἔχω καταλήξει στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ναὸς αὐτὸς εἶναι τῆς Ἑλένης, κόρης τοῦ Τυνδάρεω, τόσο ἐπειδὴ ἄκουσα τὸ λεγόμενο ὅτι ἡ Ἑλένη ἔμεινε ἀρκετὸ καιρὸ κοντὰ στὸν Πρωτέα, ὅσο καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐπώνυμο ποὺ χρησιμοποιοεῖται σ' αὐτὴ τὴν περίσταση γιὰ τὴν Ἀφροδίτη εἶναι Ξένη, πουθενὰ ἄλλοῦ, ὅπου ὑπάρχουν ναοὶ τῆς Ἀφροδίτης, δὲν τὴν ὀνομάζουν Ξένη.

113. Οἱ ἱερεῖς μοῦ εἶπαν, ὅταν τοὺς ρώτησα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Ἑλένης ὅτι τὰ πράγματα ἐγίναν ὡς ἑξῆς. Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἄρπαξε τὴν Ἑλένη ἀπὸ τὴν Σπάρτη, ἔβαλε πλώρη γιὰ τὴν πατρίδα του. Καὶ καθὼς ξανοίχτηκε στὸ Αἰγαῖο, βρῆκε δυνατοὺς ἀνέμους ποὺ τὸν παρέσυραν ἔξω ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο, καὶ τὸν ἔρριξαν στὸ Αἰγυπτιακὸ πέλαγος ἀπ' ὅπου, καθὼς δὲν κόπαζε ἢ φουρτοῦνα, ἔφτασε στὴν Αἴγυπτο, στὸ σημεῖο ὅπου εἶναι τὸ Κανωδικὸ στόμιο τοῦ Νείλου, σὲς Ταριχεῖες. Ἐκεῖ στὴν ἀκρογιαλιά, ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει ἀκόμα ναὸς τοῦ Ἡρακλῆ, ὅπου ἂν καταφύγει ἄνθρωπος δοῦλος καὶ δεχτεῖ νὰ σημαδευτεῖ στὸ σῶμα του μὲ τὰ ἱερὰ σημάδια, τότε ἀφιερώνεται στὸν θεὸ καὶ κανεῖς πιά δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀγγίξει. Ὁ νόμος αὐτὸς εἶναι πάρα πολὺ ἀρχαῖος καὶ δὲν ἔχει ἀλλάξει ὡς σήμερα. Μερικοὶ δοῦλοι τοῦ Ἀλεξάνδρου, ποὺ πληροφορήθηκαν τὸν νόμο αὐτὸν τοῦ ναοῦ, ξέφυγαν καὶ πῆγαν καὶ παρουσιάστηκαν ἰκέτες τοῦ θεοῦ, καὶ κατηγοροῦσαν τὸν Ἀλέξανδρο γιὰ νὰ τὸν βλάψουν καὶ διηγούνταν ὅλη τὴν ἱστορία, πῶς εἶχε πάρει τὴν Ἑλένη καὶ εἶχε ἀδικήσει τὸν Μενέλαο. Κα-





τηγόρησαν τὸν Ἀλέξανδρο ὄχι μόνο στοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ στὸν ἀρχηγὸ τῆς φρουρᾶς τοῦ στομίου τοῦ Νείλου, κάποιον Θώνη.

114. Ὅταν ὁ Θώνης τὰ ἀκουσε ἔστειλε μήνυμα μὲ τὸ ταχύτερο μέσο στὸν Πρωτέα πού ἦταν στὴν Μέμφη καὶ τοῦ ἔλεγε: «Ἐφτασε ξένος, Τευκρὸς ἀπὸ γενιά, πού ἔχει κάνει ἓνα ἀνοσιούργημα στὴν Ἑλλάδα. Παραπλάνησε τὴν γυναῖκα τοῦ ἀνθρώπου πού τὸν φιλοξενοῦσε, τὴν πῆρε μαζί του, καθὼς καὶ πολλὰ πολύτιμα πράγματα, καὶ τώρα τὸν ἐσπρωξαν οἱ ἄνεμοι καὶ ἔφτασε σὲ τούτη τὴν γῆ. Τί πρέπει νὰ κάνουμε; Νὰ τὸν ἀφήσουμε νὰ φύγει χωρὶς νὰ τὸν πειράξουμε ἢ νὰ τοῦ πάρουμε τὰ ὅσα ἔχει;». Καὶ ὁ Πρωτέας ἔστειλε τὴν ἀκόλουθη ἀπάντηση: «Τὸν ἀνθρώπο αὐτόν, ὅποιος κι ἂν εἶναι, πού ἔκανε αὐτὴν τὴν ἀνομία σὲ κείνον πού τὸν φιλοξένησε, συλλάβετέ τον καὶ στεῖλτε μού τον γιὰ ν' ἀκούσω τί μπορεῖ ν' ἀπολογηθεῖ».

115. Ὅταν ὁ Θώνης πῆρε αὐτὴ τὴν διαταγή, ἔπιασε τὸν Ἀλέξανδρο καὶ ἔκανε κατάσχεση στὰ καράδια του. Μαζί του ἔστειλε στὴν Μέμφη καὶ τὴν Ἑλένη καὶ τὰ πολύτιμα πράγματα καὶ τοὺς δούλους. Ὅταν ὅλοι ἔφτασαν, ὁ Πρωτέας ρώτησε τὸν Ἀλέξανδρο ποιὸς εἶναι καὶ ἀπὸ ποῦ ἐρχόταν καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ εἶπε καὶ τ' ὄνομά του καὶ τὴν πατρίδα του, καθὼς καὶ τὸ ταξίδι του. Μετὰ ὁ Πρωτέας τὸν ρώτησε ἀπὸ ποῦ εἶχε πάρει τὴν Ἑλένη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἄρχισε νὰ τὰ μπερδεύει καὶ δὲν ἔλεγε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ τὸν διέψευσαν οἱ δούλοι πού εἶχαν πάει ἱκέτες στὸν ναὸ τοῦ Ἡρακλῆ καὶ εἶπαν καθαρὰ καὶ ξάστερα πῶς ἔγινε τὸ ἀνοσιούργημα. Ὁ Πρωτέας ἔβγαλε τὴν ἀπόφασή του καὶ εἶπε: «Ἐὰν δὲν τηροῦσα αὐστηρὰ τὴν ἀρχὴ νὰ μὴ σκοτώσω κανέναν ξένο πού τὸν ρίχνει ὁ ἄνεμος στὶς ἀκτὲς τῆς χώρας μου, θὰ σὲ εἶχα τιμωρήσει γιὰ χάρη τοῦ Ἑλλήνα, κάκιστε ἀνθρώπε, ἐσὺ πού φιλοξενήθηκες καὶ ἔκανες μιὰ φοβερὴ πράξη. Παραπλάνησες τὴν γυναῖκα του καί, σὰν νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, τὴν ξελόγιασες καὶ τὴν πῆρες μαζί σου. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δὲν σοῦ ἔφτανε κι ἔπρεπε νὰ κλέψεις καὶ τὸν θησαυρὸ τοῦ ἀνθρώπου πού σὲ φιλοξενοῦσε. Τώρα, λοιπόν, ἐπειδὴ τηρῶ αὐστηρὰ τὴν ἀρχὴ νὰ μὴν σκοτώνω ξένο, δὲν θὰ σοῦ ἐπιτρέψω νὰ πάρεις μαζί σου τὴν γυναῖκα αὐτὴν καὶ τὸν θησαυρὸ. Θὰ τὰ φυλάξω γιὰ τὸν ξένο Ἑλληνα ἕως ὅτου θελήσει νὰ ἔρθει ὁ ἴδιος νὰ τὰ πάρει. Ἐσὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου μέσα σὲ τρεῖς μέρες νὰ ἐγκαταλείψετε τὰ ἐδάφη μου, ἀλλιῶς θὰ σᾶς θεωρήσω ἐχθρούς».

118. Ὅταν ρώτησα τοὺς ἱερεῖς ἂν αὐτὰ πού λένε οἱ Ἕλληνες γιὰ τὰ ὅσα ἔγιναν στὴν Τροία ἔχουν ἢ ὄχι καμιὰ βάση, μοῦ ἀποκρίθηκαν τὰ ἑξῆς, λέγοντάς μου ὅτι τὰ εἶχαν πληροφορηθεῖ ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν Μενέλαο. Μετὰ τὴν ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης πολὺς ἑλληνικὸς στρατὸς πῆγε στὴν Τροία γιὰ νὰ βοηθήσει τὸν Μενέλαο. Ὅταν ἀποβιβάστηκε καὶ ἔστησε στρατόπεδο, ἔστειλε ἀγγελιαφόρους στὸ Ἴλιο. Ἦταν μαζί καὶ ὁ Μενέλαος. Ὅταν μπῆκαν στὴν πολιτεία ζητοῦσαν νὰ τοὺς ἐπιστραφεῖ ἡ Ἑλένη καὶ ὁ θησαυρὸς τὸν ὁποῖο εἶχε κλέψει ὁ Ἀλέξανδρος. Ζητοῦσαν καὶ ἐπανόρθωση γιὰ τὰ ἄδικα πού εἶχαν πάθει. Καὶ οἱ Τευκροὶ τότε, τοὺς ἔδωσαν, καὶ μὲ ὅρκους ἀκόμα, τὴν ἀπάντηση, πού ἀπὸ κεῖ καὶ ὕστερα τοὺς ἔδιναν πάντα, δηλαδὴ ὅτι δὲν εἶχαν οὔτε τὴν Ἑλένη οὔτε τὸν θησαυρὸ καὶ ὅτι ὅλα αὐτὰ ἦσαν στὴν Αἴγυπτο. Δὲν ἦταν, λοιπόν, δίκαιο νὰ θεωροῦνται ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ ὅσα κρατοῦσε ὁ βασιλιάς τῶν Αὐγυπτίων Πρωτέ-

ας. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες νόμιζαν ὅτι οἱ Τρῶες τοὺς κοροϊδεύουν καὶ τοὺς πολιορκήσαν ὥσπου νὰ κυριέψουν τὴν πολιτεία τους. Κι ὅταν τὴν κυρίεψαν καὶ πάλι δὲν βρῆκαν τὴν Ἑλένη, ἀλλὰ ἄκουγαν νὰ τοὺς δίνεται πάντα ἡ ἴδια ἀπάντηση. Τότε πίστεψαν αὐτὸ ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοὺς εἶχαν πεῖ καὶ ἔστειλαν τὸν ἴδιο τὸν Μενέλαο στὸν Πρωτέα.

120. Αὐτὰ μοῦ εἶπαν οἱ Αἰγύπτιοι ἱερεῖς καὶ δέχομαι τὴν ἐκδοχὴ αὐτῇ, θὰ προσθέσω μάλιστα καὶ κάτι. Ἐάν ἡ Ἑλένη ἦταν στὴν Τροία, θὰ τὴν εἶχαν δώσει στοὺς Ἕλληνες, τὸ ἥθελε δὲν τὸ ἥθελε ὁ Ἀλέξανδρος. Γιατὶ δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι τόσο φρενοβλαβὴς ὁ Πριάμος καὶ οἱ σύμβουλοί του ὥστε νὰ διακινδυνέψουν καὶ τὴν ζωὴ τους καὶ τὴν ζωὴ τῶν παιδιῶν τους καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῆς πολιτείας τους γιὰ νὰ συζεῖ ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὴν Ἑλένη. Ἐάν πάλι αὐτὴ πραγματικὰ ἦταν ἡ στάση τους κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς πολιορκίας, ὅμως ἀργότερα, ὅταν σκοτώνονταν πολλοὶ Τρῶες στίς συγκρούσεις μὲ τοὺς Ἕλληνες, καὶ δὲν γινόταν μάχη στὴν οὐσία, ἂν πιστέψουμε τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, ὁ Πριάμος νὰ μὴν ἔχανε δύο ἢ τρία παιδιά, θεωρῶ βέβαιον ὅτι ἀφοῦ συνέβαιναν αὐτά, τότε ἀκόμα κι ἂν ἡ Ἑλένη ἦταν γυναίκα τοῦ ἴδιου τοῦ Πριάμου, πάλι θὰ τὴν παράδιναν στοὺς Ἀχαιοὺς, γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὶς συμφορὰς τοῦ πολέμου. Ἐπίσης ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἦταν ὁ κληρονόμος τοῦ Πριάμου, ὥστε, ἐπειδὴ ὁ Πριάμος ἦταν γέρος, νὰ παίρνει ἐκεῖνος τὶς ἀποφάσεις. Τὸν Πριάμον θὰ τὸν διαδέχονταν ὁ μεγαλύτερος γιὸς του, ὁ Ἑκτωρ, πολὺ καλύτερος ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ δὲν θὰ ὑπεράσπιζε τὶς παρανομίες τοῦ ἀδελφοῦ του ποὺ ἦταν αἰτία μεγάλων κακῶν καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους Τρῶες. Λοιπὸν δὲν εἶχαν τὴν Ἑλένη καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν τοὺς πίστευαν ὅταν τοὺς ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια καὶ τοῦτο ἐπειδὴ, καθὼς ἐγὼ πιστεύω, ἡ θεία βούλησις τοὺς ἔσπρωχνε στὸ νὰ μὴν τὸ πιστέψουν, γιὰ νὰ πάθουν πανωλεθρία καὶ νὰ μάθουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι γιὰ τὰ μεγάλα ἀδικήματα οἱ θεοὶ ἐπιβάλλουν μεγάλες τιμωρίες. Αὐτὰ ποὺ ἔχω πεῖ, εἶναι ὅσα ἐγὼ πιστεύω.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ (5ος αἰ π.Χ.), *Ἱστοριῶν Β* ' μτφρ. Ἀγγελος Σ. Βλάχος



(3) Δὲν εἶναι ἄγνωστο, οὔτε καὶ σὲ λίγους, πὼς ἡ γυναίκα τὴν ὁποία αὐτὸς ὁ λόγος ἀφορᾷ εἶναι, ὡς πρὸς τὴ φύση καὶ τὴν καταγωγὴ τῆς, πρώτη ἀπὸ τοὺς πρώτους, ἄντρες καὶ γυναῖκες. Εἶναι γνωστὸ ὅτι μητέρα τῆς ἦταν ἡ Λήδα καὶ πατέρας τῆς, ὁ πραγματικός, ἓνας θεός, ἐνῶ ὁ ὑποτιθέμενος, ἓνας θνητός, ὁ Τυνδάρεως καὶ ὁ Δίας –ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἓνας πιστεύτηκε ὅτι ἦταν ἐπειδὴ πράγματι ἦταν, ἐνῶ ὁ ἄλλος λέχθηκε ὅτι ἦταν ἐπειδὴ τὸ ἰσχυρίστηκε– καὶ ὁ ἓνας ἦταν ὁ ἰσχυρότερος ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους, ὁ ἄλλος κυρίαρχος τῶν πάντων.

(4) Ἐχοντας ἀπ' αὐτοὺς γεννηθεῖ, εἶχε ὁμορφιά ὅση οἱ θεοί, ποὺ τὴν δέχτηκε καὶ δὲν τὴν ἔκρυψε· προκάλεσε σὲ πάρα πολλοὺς πάρα πολὺ ἐρωτικὸ πάθος,

και με ένα σώμα συγκέντρωσε σώματα πολλῶν ἀνδρῶν ποὺ εἶχαν ἐπιδιώξεις μεγάλες γιὰ μεγάλους στόχους· ἀπ' αὐτοὺς ἄλλοι εἶχαν μεγάλο πλοῦτο, ἄλλοι ἔνδοξη παλαιὰ γενιά, ἄλλοι τὴν εὐρωστία τῆς δικῆς τους ἀλκῆς, ἄλλοι τὴ δύναμη τῆς κατακτημένης σοφίας· καὶ ὅλοι ἔρχονταν ὁδηγημένοι ἀπὸ ἄμιλλα ἐρωτική καὶ φιλοδοξία ἀπαράμιλλη.

(5) Δὲν θὰ ἀναφερθῶ στὸ ποιὸς καὶ γιὰτι καὶ πῶς ἱκανοποίησε τὸν ἔρωτά του παίρνοντας τὴν Ἑλένη· γιὰτι τὸ νὰ λέει κανεὶς σ' αὐτοὺς ποὺ ξέρουν αὐτὰ ποὺ γνωρίζουν εἶναι πειστικό, δὲν φέρνει ὅμως εὐχαρίστηση. Ἀφήνω τώρα μετὰ τὸν λόγον μου τὸν τότε χρόνον καὶ θὰ προχωρήσω στὴν ἀρχὴ τοῦ μελλοντικοῦ μου λόγου· θὰ ἐκθέσω τίς αἰτίες γιὰ τίς ὁποῖες ἦταν πιθανὸ νὰ ἐγινε τὸ ταξίδι τῆς Ἑλένης στὴν Τροία.

(6) Ἐκανε ὅσα ἔκανε εἴτε ἀπὸ θέλημα τῆς Τύχης καὶ ἀπόφαση τῶν θεῶν καὶ τῆς Ἀνάγκης προσταγῇ, εἴτε ἐπειδὴ ἀρπάχτηκε μετὰ τὴ βία, εἴτε ἐπειδὴ πείσθηκε μετὰ λόγια, εἴτε ἐπειδὴ ἀπὸ τὴ θωριὰ ἐρωτεύτηκε. (...)

ΓΟΡΓΙΑΣ (5ος αἰ. π.Χ.), *Ἐγκώμιο τῆς ὥραίας Ἑλένης*  
μτφρ. Π. Καλλιγᾶς



(κη') Ἦδειξε δὲ καὶ εἰς τὸν Στησίχορον τὸν ποιητὴν τὴν δυνάμιν τῆς· διότι, ὅτε οὗτος, ἀρχίζων ἓνα ποίημά του, εἶπε κατ' αὐτῆς λόγους ἀσεβεῖς, ἡγέρθη στερηθεὶς τῆς ὀράσεως· ὅτε δὲ ἀντιληφθεὶς τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς τοῦ ἔγραψε τὴν καλουμένην παλινωδίαν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κανονικὴν του κατάστασιν. Μερικοὶ δὲ ποιηταὶ ἐκ τοῦ Ὀμηρικοῦ κύκλου λέγουν ὅτι παρουσιασθεῖσα ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸν Ὀμηρον διέταξεν αὐτὸν νὰ γράψῃ ποίημα διὰ τοὺς ἐκστρατεύσαντας ἐναντίον τῆς Τροίας, διότι ἤθελε νὰ καταστήσῃ τὸν θάνατον ἐκείνων περισσότερον ἀξιοζήλευτον παρὰ τὸν βίον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· καὶ ἐν μέρει μὲν καὶ ἐξ αἰτίας τῆς τέχνης τοῦ Ὀμήρου, πρὸ πάντων δὲ ἐξ αἰτίας τῆς Ἑλένης, ἐγινε τόσον θελκτικὸν καὶ ὀνομαστὸν τὸ ποίημά του.

(κθ') Ἐπειδὴ λοιπὸν αὕτη δύναται καὶ νὰ συγχωρήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ, πρέπει οἱ μὲν πλούσιοι νὰ τὴν κατευνάζουν καὶ νὰ τὴν τιμοῦν μετὰ ἀφιερώματα καὶ θυσίας καὶ τὰς συνηθισμένας ἱκεσίας, οἱ δὲ φιλόσοφοι ὀφείλουν νὰ προσπαθοῦν νὰ λέγουν περὶ αὐτῆς λόγους ἀξιόους τῶν προτερημάτων τῆς, διότι οἱ πεπαιδευμένοι πρέπει νὰ προσφέρουν παρομοίας τιμὰς.

(λ') Πολὺν δὲ περισσότερον εἶναι ὅσα ἔχουν παραλειφθῇ παρὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐλέχθησαν· διότι ἐκτὸς τῶν τεχνῶν καὶ τῶν φιλοσοφικῶν μελετῶν καὶ τῶν ἄλλων ὠφελειῶν τὰς ὁποίας θὰ ἡδύνατό τις νὰ ἀποδώσῃ εἰς ἐκείνην καὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, δικαίως ἠθέλομεν νομίζει ὅτι ἡ Ἑλένη εἶναι ἡ αἰτία τοῦ νὰ μὴ εἴμεθα ἡμεῖς δοῦλοι εἰς τοὺς βαρβάρους.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, *Ἐγκώμιον Ἑλένης*  
μτφρ. Κ. Θ. Αραποπούλου

Ο Πλάτων στον *Φαίδρο* (243 a) διέσωσε τρεις στίχους της Παλιδωνίας του Στησιχόρου:

«ἔστι δὲ τοῖς ἀμαρτάνουσι περὶ μυθολογίαν καθαρόν ἀρχαῖος, ὃν Ὀμη-  
ρος μὲν οὐκ ᾔσθετο, Στησίχορος δέ· τῶν γὰρ ὁμμάτων στερηθεὶς διὰ τὴν  
Ἑλένης κακηγορίαν, οὐκ ᾔγνόησεν ὥσπερ Ὀμηρος, ἀλλ' ἅτε μουσικὸς ὢν  
ἔγνω τὴν αἰτίαν καὶ ποιεῖ εὐθύς:

*Οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος·\**

*οὐδ' ἔδασ ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις*

*οὐδ' ἵκεο Πέργαμα Τροίας.*

*Καὶ ποιήσας δὴ πᾶσαν τὴν καλουμένην παλινωδίαν, παραχρῆμ'  
ἀνέβλεψεν».*

\* Μετάφραση: Δεν είναι σωστός αυτός ο λόγος·  
δεν μπήκες στα πλοία με τα όμορφα καθίσματα  
δεν πήγες στα Πέργαμα της Τροίας.



---

## II. Νεοελληνική Ποίηση

---

ΕΛΕΝΗ (...)

Ἐλένη, ὀρθή φτερούγα στὸν ἀγέρα,  
φλογάτη στὰ μαλλιά τῆς ζωῆς μαντίλια,  
σκισμένη τῆς ἀγάπης μπαντιγέρα,  
ἄγρια ἐλπίδα τοῦ ἀνέλπιδου πολέμου, ...

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ, *Τερτοίνες*



Ἡ Μαρία Νεφέλη λέει:

### Ο ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Τουλάχιστον ἂν ζούσαμε ἀπὸ τὴν ἀνάποδη  
νὰ τὰ βλέπαμε ὅλα ἴσια; Μπά. Ἡ ἀναποδιά  
ἔχει μιὰ μονιμότητα πεισματική·  
ἀποτελεῖ ὅπως λέμε τὸν κανόνα.  
Ὅπου σημαίνει ὅτι ἂν καταφέρνουμε νὰ ζοῦμε  
δέδαια ζοῦμε ἀπὸ τὶς ἐξαιρέσεις.  
Προσποιούμαστε ὅτι δὲν συμβαίνει τίποτε  
ἀκριδῶς γιὰ νὰ συμβεῖ ἐπὶ τέλους κάτι  
ἔξω καὶ πάνω ἀπὸ τὴ χλεύη.  
Ἐνα κεράσι τὴν ὥρα ποὺ χειμάζονται  
μέσα του ὅλες οἱ ἀθλιότητες  
καὶ αὐτὸ στὸ πείσμα τους καθάριο παντοδύναμο  
ἄψογο λάμπει δείχνοντας  
ποῖα θὰ μπορούσε νὰ ’ταν ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ σταγόνα τὸ αἷμα κάθε Ἀπρίλιο  
δωρεὰν καὶ γιὰ ὅλους.

Δυστυχεῖς ἐμπροσθοφύλακες καὶ ἀνάστροφοι  
ὁδηγοὶ τῶν βαρέων ἁρμάτων τ’ οὐρανοῦ  
ὥς καὶ τὰ σύννεφα εἶναι ναρκοθετημένα  
τὸ νοῦ σας: ἀπὸ μᾶς ἡ ἀνοιξη ἐξαρτᾶται.

Νὰ ξαναδώσουμε στὰ πόδια μας τὸ χῶμα.  
Τὸ πράσινο στὸ πράσινο τὸν ἄνθρωπο τοῦ Νεάντερταλ  
στὸν ἄνθρωπο τοῦ Νεάντερταλ. Δὲν ὠφελοῦν πιά οἱ μυῶνες  
θέλει ἀγάπη θηριώδη  
θέλει πῆδημα τίγρισσας μὲς στὶς ιδέες.

“Όσο υπάρχουνε Ἀχαιοὶ θὰ ὑπάρχει μία ὥραία Ἑλένη  
καὶ ἄς εἶναι ἄλλοῦ τὸ χέρι ἄλλοῦ ὁ λαιμὸς

Καὶ ὁ Ἀντιφωνητής:  
Η ΕΛΕΝΗ

Ἡ Μαρία Νεφέλη ἀναμφισβήτητα  
εἶναι κορίτσι ὁξὺ  
ἀληθινὴ ἀπειλὴ τοῦ μέλλοντος·  
κάποτε λάμπει σὰν μαχαίρι  
καὶ μιὰ σταγόνα αἷμα ἐπάνω της  
ἔχει τὴν ἴδια σημασία ποὺ εἶχε ἄλλοτε  
τὸ Λάμδα τῆς Ἰλιάδας.

Ἡ Μαρία Νεφέλη πάει μπροστὰ  
λυτρωμένη ἀπὸ τὴν ἀπεχθὴ ἔννοια τοῦ αἰώνιου κύκλου.

Καὶ μόνο μὲ τὴν ὑπαρξή της  
ἀποτελειώνει τοὺς μισοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ Μαρία Νεφέλη ζεῖ στοὺς ἀντίποδες τῆς Ἡθικῆς  
εἶναι ὅλο ἦθος.

“Ὅταν λέει «θὰ κοιμηθῶ μ’ αὐτὸν»  
ἐννοεῖ ὅτι θὰ σκοτώσει ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴν Ἱστορία.  
Πρέπει νὰ δεῖ κανεὶς τί ἐνθουσιασμὸς ποὺ πιάνει τότε τὰ πουλιά.

Ἐξ ἄλλου μὲ τὸν τρόπο της  
διαιωνίζει τὴ φύση τῆς ἐλιδῆς.  
Γίνεται ἀνάλογα μὲ τὴ στιγμὴ  
πότε ἀσημένια πότε βαθυκύανη.

Γι’ αὐτὸ καὶ οἱ ἀντίπαλοι ὀλοένα  
ἐκστρατεύουν – κοιτάξετε:  
ἄλλοι μὲ τὶς κοινωνικὲς τους θεωρίες  
πολλοὶ κρταδαίνοντας ἀπλῶς λουλούδια

Ἡ Μαρία Νεφέλη λέει:

*Κάθε καιρὸς κι ὁ Τρωϊκὸς του πόλεμος.*

Καὶ ὁ Ἀντιφωνητής:

Κάθε καιρὸς κι ἡ Ἑλένη του.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ, *Μαρία Νεφέλη*



## ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΚΑΤΑΛΟΙΠΑ

Τ' ἀμπέλια, οἱ ἐλαιῶνες, τ' ἄσπρα σπίτια τοῦ λόφου,  
τὰ χελιδόνια, τὰ σπουργίτια, τὰ τζιτζίκια, – ὅλα τοῦτα  
ἦτανε κάποτε ἰδιοκτησία μας. Τὰ τριζόνια, τὶς νύχτες,  
φώτιζαν μὲ μικρὲς φωνὲς τὸν ὕπνο μας. Ἡ Ἑλένη  
πρὶν ἀπὸ χρόνια ἐπέστρεψε στὴ Σπάρτη. Ἐδῶ, μᾶς ἔχει ἀφήσει  
κάτι φθαρμένα ἀραχνοῦφαντα πέπλα τῆς καὶ κάτι  
ἄδεια κρυστάλλινα φιαλίδια ἀρωμάτων. Μὲ αὐτὰ  
ξεγελαστήκαμε ἀρκετὸ καιρὸ σ' ἐπίμονες ἀναπολήσεις,  
ξεγελάσαμε ἀκόμη καὶ τοὺς ἄλλους – κανένas δὲν κατάλαβε.  
Οἱ Διόσκουροι, δέδαια, μεταμορφώθηκαν σὲ ἀστέρια.  
Ἔτσι πιστέψαμε καὶ στὴ δική μας μεταμόρφωση. Ὅσοσο  
τὸ σπασμένο θερμόμετρο δὲ δείχνει πιά καμιὰ θερμοκρασία.  
Μόνο τὰ σταγονίδια τοῦ ὕδραργύρου σκόρπια στὸ δάπεδο  
σπιθίζουν πότε πότε στὶς ἄγρυπνες νύχτες μας σὰν ἄστρα δῆθεν.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ



## Η ΕΛΕΝΗ

Ναί, ναί, – ἐγὼ εἶμαι. Κάτσε λίγο. Κανένas πιά δὲν ἔρχεται.  
Κοντεύω νὰ ξεχάσω τὰ λόγια. Κι οὔτε χρειάζονται.

(...)

Καμμιὰ, λοιπόν, σημασία στὰ γεγονότα ἢ στὰ πράγματα –  
τὸ ἴδιο κ' οἱ λέξεις, παρ' ὅτι

μ' αὐτὲς ὀνοματίζουμε ὅπως-ὅπως κεῖνα ποὺ μᾶς λείπουν ἢ  
ἐκεῖνα

ποὺ ποτέ μας δὲν τᾶδαμε – τὰ ἀέρινα, ποὺ λέμε, τὰ αἰώνια –  
λέξεις ἀθῶες, παραπλανητικές, παρηγορητικές, διαφορούμενες  
πάντα

μὲς στὴν ἐκζητημένη τους ἀκρίβεια – τί θλιθερὴ ἱστορία,  
δίνοντας ὄνομα σὲ μιὰ σκιά, λέγοντάς το τὴ νύχτα στὴν κλίνη  
μὲ τὸ σεντόνι ἀνεβασμένο στὸ λαιμό, κι ἀκούγοντάς το οἱ ἀνό-  
ητοι νὰ θαρροῦμε  
ὅτι κρατᾶμε τὸ σῶμα, μᾶς κρατάει, ὅτι κρατιόμαστε στὸν  
κόσμο.

Τώρα ξεχνῶ τὰ πιὸ γνωστά μου ὀνόματα ἢ τὰ συγχέω μεταξὺ  
τους

– Πάρις, Μενέλαος, Ἀχιλλέας, Πρωτέας, Θεοκλύμενος, Τεῦκρος,



Κάστωρ καί Πολυδεύκης – οἱ ἀδελφοί μου, ἡθικολόγοι· αὐτοί,  
 νομίζω,  
 ἔγιναν ἄστρα – ἔτσι λένε, – ὁδηγοὶ καρδιῶν· – Θησέας,  
 Πειρίθους,  
 Ἄνδρομάχη, Κασσάνδρα, Ἀγαμέμνων, – ἦχοι, μόνον ἦχοι  
 χωρὶς παράσταση, χωρὶς τὸ εἶδωλό τους γραμμένο σ' ἓνα τζάμι,  
 σ' ἓναν μεταλλينو καθρέφτη ἢ στὰ ρηχά, στ' ἀκρογιάλι, ὅπως  
 τότε  
 μιὰν ἥσυχη μέρα μὲ λιακάδα, μὲ πολλὰ κατάρτια, ὅταν ἡ μάχη  
 εἶχε κοπάσει, καὶ τὸ τριξίμο τῶν βρεγμένων σκοινηῶν στὶς τρο-  
 χαλίες  
 κρατοῦσε τὸν κόσμο ψηλά, σὰν τὸν κόμπο ἑνὸς λυγμοῦ σταμα-  
 τημένον  
 μέσα σ' ἓνα κρυστάλλινο λαρύγγι – κ' ἔβλεπες τὸν κόμπο νὰ  
 σπιθίζει, νὰ τρέμει  
 χωρὶς νὰ γίνεται κραυγή, καὶ ξαφνικά ὅλο τὸ τοπίο μὲ τὰ κα-  
 ράδια,  
 τοὺς ναῦτες καὶ τ' ἀμάξια, βούλιαζε μέσα στὸ φῶς καὶ στὴν  
 ἀνωρυμία.  
 (...)

ὦ, ναί, γελάω καμμιὰ φορὰ, κι ἀκούω τὸ γέλιο μου βραχνὸ  
 ν' ἀνεβαίνει  
 ὄχι ἀπ' τὸ στήθος πιά, πολὺ πιὸ κάτω, ἀπ' τὰ πόδια· πιὸ κάτω,  
 μὲς ἀπ' τὴ γῆς. Καὶ γελάω. Πῶς εἶταν δίχως νόημα ὅλα,  
 δίχως σκοπὸ καὶ διάρκεια καὶ οὐσία – πλούτη, πόλεμοι, δόξεις  
 καὶ φθόνοι.  
 κοσμήματα καὶ ἡ ἴδια ἡ ὁμορφιά μου.  
 Τί ἀνόητοι θρύλοι,  
 κύκνοι καὶ Τροῖες καὶ ἔρωτες κι ἀνδραγαθίες.  
 Συνάντησα πάλι  
 σὲ πένθιμα, νυχτερινὰ συμπόσια τοὺς παλιοὺς ἐραστές μου, μὲ  
 ἄσπρα γένεια,  
 μὲ ἄσπρα μαλλιά, μὲ κοιλιές ὀγκωμένες, σὰ νᾶταν  
 ἔγκυοι κιόλας ἀπ' τὸ θάνατό τους, νὰ καταδροχθίζουν μὲ μιὰ  
 ξένη βουλιμία  
 τὰ ψημένα τραγιά, χωρὶς νὰ κοιτάζουν τὴ σπάλα – τί νὰ κοι-  
 τάξουν;  
 μιὰ ἐπίπεδη σκιά τὴ γέμιζε ὅλη μὲ ἐλάχιστες ἄσπρες κηλίδες.  
 Ἐγώ, ὅπως ξέρεις, διατηροῦσα ἀκόμη τὴν παλιὰ ὁμορφιά μου  
 σὰν ἀπὸ θαῦμα (ἀλλὰ καὶ μὲ θαφές, μὲ δότανα καὶ μὲ πομάδες,  
 χυμοὺς λεμονιῶν κι ἀγγουρόνερο). Τρόμαζα μόνο νὰ βλέπω  
 στὴ μορφὴ τους  
 τὸ πέρασμα καὶ τῶν δικῶν μου χρόνων. Ἐσφιγγα τότε τοὺς  
 μυῶνες τῆς κοιλιᾶς μου,



ἔσφιγγα μ' ἓνα ψεύτικο χαμόγελο τὰ μάγουλά μου, σάμπως  
νὰ στέριωνα μ' ἓνα φτενὸ δοκάρι δυὸ ἐτοιμόρροπους τοίχους.

Ἦτσι περικλεισθῇ, σφιγμένη, τεντωμένη – τί κούραση, θέ μου, –  
κάθε στιγμή σφιγμένη (καὶ στὸν ὕπνο ἀκόμη) σὰν μέσα  
σὲ μιὰ παγερὴ πανοπλία ἢ σ' ἓναν ξύλινο ὁλόσωμο κορσέ, σὰν  
μέσα

σ' ἓναν δικό μου Δούρειο Ἴππο, ἀπατηλό, στενό, ξέροντας  
κιόλας

τὸ ἄσκοπο τῆς ἀπάτης καὶ τῆς αὐταπάτης, τὸ ἄσκοπο τῆς  
φήμης,

τὸ ἄσκοπο καὶ τὸ πρόσκαιρο τῆς κάθε νίκης.

(...)

Θυμᾶμαι ἀκόμα, παιδί, στίς ὄχθες τοῦ Εὐρώτα, πλάϊ στίς ζε-  
στὲς πιχροδάφνες,

τὸν ἦχο ἀπόνα δέντρο πού ξεφλουδιζόταν μόνο του· οἱ φλοῦδες  
πέφτανε μαλακὰ μὲς στὸ νερό, πλέαν σὰν τριήρεις, ξεμακραῖναν,  
κ' ἐγὼ περίμενα, σώνει καὶ καλά, μιὰ μαύρη πεταλούδα μὲ  
προτοκαλιᾶς ραβδώσεις

νὰ κάτσει σὲ μιὰ φλούδα, ἀπορημένη πού, ἐνῶ μένει ἀκίνητη,  
κινεῖται,

κι αὐτὸ μὲ διασκέδαζε πού οἱ πεταλοῦδες, ἂν καὶ ἔμπειρες τοῦ  
ἀέρα,

δὲν ἔχουν ἰδέα ἀπὸ ταξίδια στὸ νερὸ κι ἀπὸ κωπηλασίες. Καὶ  
ἦρθε.

(...)

Τὰ ἄλλα, σὰ νὰ μὴν εἶταν τίποτα –χάθηκαν. Ἦ Αργος, Ἦ Αθήνα,  
Σπάρτη,

Κόρινθος, Θήβα, Σικυών, – σκιᾶς ὀνομάτων· τὰ μιλάω· ἤχοῦν  
σὰν βουλιαγμένα

μὲς στὸ ἀσυντέλεστο.

(...)

Θαρρῶ πὼς κάποιος ἄλλος μοῦ ἀφηγήθηκε, μὲ ὁλότελα ἄχρωμη  
φωνή, ἓνα βράδι,

τὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς μου· κ' ἐγὼ νύσταξα· μέσα μου ευχό-  
μουν

νὰ σταματήσει ἐπιτέλους· νὰ μπορέσω νὰ κλείσω τὰ μάτια,  
νὰ κοιμηθῶ.

(...)

Ἦ Οχι πὼς δὲ θυμᾶμαι πιά, – θυμᾶμαι ἀκόμα· μονάχα πού οἱ  
ἀναμνήσεις

δὲν εἶναι πιά συγκινημένες, – δὲ μᾶς συγκινοῦν – ἀπρόσωπες,  
γαλήνιες,

καθαρὲς ὥς τὶς πιὸ ματωμένες γωνιές τους. Μόνον μία  
κρατάει ἀκόμη ἓναν ἀγέρα γύρω της, ἀνασαίνει.

Κεῖνο τὸ δεῖλι,  
 τριγυρισμένη ἀπ' τὶς ἀτέλειωτες κραυγὲς τῶν πληγωμένων,  
 ἀπ' τὶς ψιθυριστὲς κατάρες τῶν γερόντων καὶ τὸ θαυμασμὸ  
 τους, μέσα  
 στὴ μυρωδιὰ ἐνὸς γενικοῦ θανάτου ποῦ, στιγμὲς - στιγμὲς, λαμ-  
 πύριζε  
 πάνω σὲ μιὰν ἀσπίδα ἢ στὴν αἰχμὴ ἐνὸς δόρατος ἢ στὴ μετόπη  
 ἐνὸς ἀμελημένου ναοῦ ἢ στὸν τροχὸ ἐνὸς ἄρματος, – ἀνέδηκα  
 μόνη  
 στὰ ψηλὰ τείχη καὶ σεργιάνισα,  
 μόνη, ὀλομόναχη, ἀνάμεσα  
 σὲ Τρῶες καὶ Ἀχαιοὺς, νιώθοντας τὸν ἀγέρα νὰ κολλάει ἐπάνω  
 μου  
 τὰ λεπτὰ πέπλα μου, νὰ ψαύει τὶς θηλές μου, νὰ κρατάει τὸ  
 σῶμα μου ἀκέραιο  
 ντυμένο κι ὀλόγυμνο, μόνο μὲ μιὰ φαρδεῖα, ἀσημένια ζώνη  
 ποὺ ἀνέβαζε τὰ στήθη μου ψηλὰ–  
 ἔτσι ὥραία, ἀνέγγιχτη, δοκιμασμένη,  
 τὴν ὥρα ποὺ μονομαχοῦσαν οἱ δυὸ ἀντεραστές μου καὶ κρινόταν  
 ἡ τύχη  
 τοῦ πολυχρόνιου πολέμου–  
 μήτε ποὺ εἶδα νὰ κόβεται ὁ ἱμάντας  
 ἀπὸ τὴν περικεφαλαία τοῦ Πάρη, –μᾶλλον μιὰ λάμψη ἀπ' τὸ  
 χαλκὸ τῆς εἶδα,  
 μιὰ λάμψη κυκλική, καθὼς ὁ ἄλλος τὴν περιέστρεφε ὀργισμένος  
 ἐπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του– ἓνα ὀλόφωτο μηδέν.  
 Δὲν ἄξιζε διόλου νὰ κοιτάξεις–  
 τὴν ἐκδοση τὴν εἶχαν ἀπ' τὰ πρὶν ρυθμίσει οἱ θεϊκὲς βουλές· κι  
 ὁ Πάρις,  
 δίχως τὰ σκονισμένα του σαντάλια, θὰ βρισκόταν σὲ λίγο στήν  
 κλίνη,  
 λουσμένος ἀπ' τὰ χέρια τῆς θεᾶς, νὰ μὲ προσμένει μειδιώντας,  
 κρύβοντας τάχα μ' ἓνα ρόδινο τσιρότο μιὰ ψεύτικη οὐλὴ στὸ  
 πλευρό του.  
 Δὲν κοίταξα ἄλλο· οὔτε ἄκουγα σχεδὸν τὶς πολεμόχαρες κραυ-  
 γές τους–  
 ἐγὼ, ψηλά, στὰ τείχη, πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν θνητῶν, ἀέρι-  
 νη, σάρκινη,  
 χωρὶς ν' ἀνήκω σὲ κανένα, χωρὶς νᾶχω κανενὸς τὴν ἀνάγκη,  
 σὰ νᾶμουν (ἀνεξάρτητὴ ἐγὼ) ὀλόκληρος ὁ ἔρωτας, – ἐλευθερὴ  
 ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ θανάτου καὶ τοῦ χρόνου, μ' ἓνα ἄσπρο λουλούδι  
 στὰ μαλλιά μου,  
 μ' ἓνα λουλούδι ἀνάμεσα στὰ στήθη μου, κ' ἓνα ἄλλο στὰ χεῖλη  
 νὰ μοῦ κρύβει  
 τὸ χαμόγελο τῆς ἐλευθερίας.

Μπορούσαν κι από τὶς δυὸ πλευρὲς νὰ μὲ τοξεύσουν.  
Ἦδ' ἔδιναν στόχο  
βαδίζοντας ἀργὰ πάνω στὰ τείχη, σχεδιασμένη ἀκέρεια  
στὸν χρυσοπόρφυρο οὐρανὸ τῆς ἑσπέρας.  
Κρατοῦσα τὰ μάτια κλεισμένα  
γιὰ νὰ εὐκολύνω μιὰ ἐχθρική χειρονομία τους –γνωρίζοντας  
στό βάθος  
ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τολμοῦσε. Τὰ χέρια τους τρέμαν ἀπ' τὸ θάμ-  
δος  
τῆς ὁμορφιᾶς καὶ τῆς ἀθανασίας μου–  
(ἴσως τώρα μπορῶ νὰ προσθέσω:  
δὲν τὸν φοβόμουν τὸ θάνατο, γιὰτὶ τὸν ἔνιωθα πολὺ μακριά μου).  
Τότε  
πέταξα ἀπ' τὰ μαλλιά μου κι ἀπ' τὰ στήθη μου τὰ δυὸ λουλού-  
δια· –τὸ τρίτο  
τὸ κρατοῦσα στὸ στόμα μου· –τὰ πέταξα ἀπ' τὶς δυὸ πλευρὲς  
τοῦ τείχους  
μὲ μιὰ κίνηση ὁλότελα ἀνεξίθρησκη.  
Καὶ τότε οἱ ἄντρες, μέσα κ' ἔξω,  
ριχτήκαν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, ἀντίπαλοι καὶ φίλοι, γιὰ ν' ἀρπάξουν  
ἐκεῖνα τὰ λουλούδια, νὰ μοῦ τὰ προσφέρουν– τὰ δικά μου  
λουλούδια.  
Δὲν εἶδα  
τίποτ' ἄλλο μετὰ, –μονάχα πλάτες σκυμμένες, σάμπως ὅλοι  
νᾶταν γονατιστοὶ στὴ γῆς, ὅπου στέγνωνε τὸ αἶμα ἀπ' τὸν  
ἥλιο· –ἴσως κιόλας  
νὰ ποδοπάτησαν ἐκεῖνα τὰ λουλούδια.  
Δὲν εἶδα.  
Εἶχα κινήσει τὰ χέρια,  
εἶχα ὑψωθεί στὰ νύχια τῶν ποδιῶν, κι ἀναλήφθηκα  
ἀφήνοντας νὰ πέσει ἀπ' τὰ χεῖλη μου καὶ τὸ τρίτο λουλούδι.  
(...)  
...Κ' ἐκείνη ἢ σκηνή, πάνω στὰ τείχη τῆς Τροίας, – νὰ ἀναλή-  
φθηκα τάχα στ' ἀλήθεια  
ἀφήνοντας νὰ πέσει ἀπ' τὰ χεῖλη μου· ; Καμμιά φορὰ δοκιμάζω  
καὶ τώρα,  
ἔδω πλαγιασμένη στὸ κρεβάτι, ν' ἀνοίξω τὰ χέρια, νὰ πατήσω  
στὶς μύτες τῶν ποδιῶν – νὰ πατήσω στὸν ἄερα, – τὸ τρίτο  
λουλούδι–

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ, *Ἡ Ἑλένη*



ΕΛΕΝΗ

ΤΕΥΚΡΟΣ ...ἐς γῆν ἐναλίαν Κύπρον, οὗ μ' ἐθέσπισεν  
οἰκεῖν Ἀπόλλων, ὄνομα νησιωτικὸν  
Σαλαμῖνα θέμενον τῆς ἐκεῖ χάριν πάτρας.

ΕΛΕΝΗ: Οὐκ ἦλθον ἐς γῆν Τρωάδ' ἀλλ' εἶδωλον ἦν.

ΑΓΓΕΛΟΣ: Τί φῆς;  
Νεφέλης ἄρ' ἄλλως εἴχομεν πόνους πέρι;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ, Ἑλένη

«Τ' ἀηδόνια δὲ σ' ἀφήνουνε νὰ κοιμηθεῖς στίς Πλάτρες».

Ἀηδόνι ντροπαλό, μέσ στὸν ἀνασσασμὸ τῶν φύλλων,  
σὺ ποὺ δωρίζεις τῇ μουσικῇ δροσιὰ τοῦ δάσους  
στὰ χωρισμένα σώματα καὶ στίς ψυχές  
αὐτῶν ποὺ ξέρουν πὼς δὲ θὰ γυρῶσιν.  
Τυφλὴ φωνή, ποὺ ψηλαφεῖς μέσα στὴ νυχτωμένη μνήμη  
θήματα καὶ χειρονομίες· δὲ θὰ τολμοῦσα νὰ πῶ φιλήματα·  
καὶ τὸ πικρὸ τρικύμισμα τῆς ξαγριεμένης σκλάβας.

«Τ' ἀηδόνια δὲ σ' ἀφήνουνε νὰ κοιμηθεῖς στίς Πλάτρες».

Ποιὲς εἶναι οἱ Πλάτρες; Ποιὸς τὸ γνωρίζει τοῦτο τὸ νησί;  
Ἐξῆσα τὴ ζωὴ μου ἀκούγοντας ὀνόματα πρωτάκουστα:  
καινούργιους τόπους, καινούργιες τρέλες τῶν ἀνθρώπων  
ἢ τῶν θεῶν·  
ἢ μοῖρα μου ποὺ κυματίζει  
ἀνάμεσα στὸ στερνὸ σπαθὶ ἐνὸς Αἴαντα  
καὶ μιὰν ἄλλη Σαλαμῖνα  
μ' ἔφερε ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ γυρογιάλι.  
Τὸ φεγγάρι  
βγήκε ἀπ' τὸ πέλαγο σὰν Ἀφροδίτη·  
σκέπασε τ' ἄστρα τοῦ Τοξότη, τώρα πάει νὰ ἔβρει  
τὴν καρδιὰ τοῦ Σκορπιοῦ, κι ὅλα τ' ἀλλάζει.  
Ποῦ εἶν' ἡ ἀλήθεια;  
Εἴμουν κι' ἐγὼ στὸν πόλεμο τοξότης·  
τὸ ριζικὸ μου, ἐνὸς ἀνθρώπου ποὺ ξαστόχησε.  
Ἀηδόνι ποιητάρη,  
σὰν καὶ μιὰ τέτοια νύχτα στ' ἀκροθαλάσσι τοῦ Πρωτέα  
σ' ἄκουσαν οἱ σκλάβες Σπαρτιάτισσες κι' ἔσυραν τὸ θρήνο,  
κι' ἀνάμεσό τους –ποιὸς θὰ τὸ ἔλεγε– ἡ Ἑλένη!  
Αὐτὴ ποὺ κυνηγούσαμε χρόνια στὸ Σκάμαντρο.  
Εἴταν ἐκεῖ, στὰ χεῖλια τῆς ἐρήμου· τὴν ἄγγιξα, μοῦ μίλησε:  
«Δὲν εἶν' ἀλήθεια, δὲν εἶν' ἀλήθεια» φώναζε.  
«Δὲν μπῆκα στὸ γαλαζόπλωρο καράδι.



Ποτέ δέν πάτησα τὴν ἀντρειωμένη Τροία.»  
 Μὲ τὸ βαθὺ στηθόδεσμο, τὸν ἥλιο στὰ μαλλιά, κι αὐτὸ τὸ ἀνάστημα  
 ἴσκιοι καὶ χαμόγελα παντοῦ  
 στοὺς ὦμους στοὺς μηρούς στὰ γόνατα·  
 ζωντανὸ δέρμα, καὶ τὰ μάτια  
 μὲ τὰ μεγάλα βλέφαρα,  
 εἶταν ἐκεῖ, στὴν ὄχθη ἐνὸς Δέλτα.  
 Καὶ στὴν Τροία;  
 Τίποτε στὴν Τροία –ἓνα εἶδωλο.  
 Ὑἱοὶ τὸ θέλαν οἱ θεοί.  
 Κι' ὁ Πάρης, μ' ἓναν ἴσκιο πλάγιαζε σὰ νὰ εἶταν πλάσμα ἀτόφιο·  
 κι' ἐμεῖς σφαζόμεσταν γιὰ τὴν Ἑλένη δέκα χρόνια.  
 Μεγάλος πόνος εἶχε πέσει στὴν Ἑλλάδα.  
 Τόσα κορμιά ριγμένα  
 στὰ σαγόνια τῆς θάλασσας στὰ σαγόνια τῆς γῆς·  
 τόσες ψυχές  
 δοσμένες στίς μυλόπετρες, σὰν τὸ σιτάρι.  
 Κι' οἱ ποταμοὶ φουσκώναν μὲς στὴ λάσπη τὸ αἷμα  
 γιὰ ἓνα λινὸ κυμάτισμα γιὰ μιὰ νεφέλη  
 μιᾶς πεταλούδας τίναγμα τὸ πούπουλο ἐνὸς κύκνου  
 γιὰ ἓνα πουκάμισο ἀδειανό, γιὰ μιὰν Ἑλένη.  
 Κι' ὁ ἀδερφός μου;  
 Ἀηδόνι ἀηδόνι ἀηδόνι,  
 τ' εἶναι θεός; τί μὴ θεός; καὶ τί τ' ἀνάμεσό τους;  
 «Τ' ἀηδόνια δὲ σ' ἀφήγουνε νὰ κοιμηθεῖς στίς Πλάτρες».  
 Δακρυσμένο πουλί,  
 στὴν Κύπρο τὴ θαλασσοφίλητη  
 ποὺ ἔταξαν γιὰ νὰ μοῦ θυμίζει τὴν πατρίδα,  
 ἄραξα μοναχὸς μ' αὐτὸ τό παραμῦθι,  
 ἂν εἶναι ἀλήθεια πὼς αὐτό εἶναι παραμῦθι,  
 ἂν εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ ἀνθρώποι δὲ θὰ ξαναπιάσουν  
 τὸν παλιὸ δόλο τῶν θεῶν·  
 ἂν εἶναι ἀλήθεια  
 πὼς κάποιος ἄλλος Τεῦκρος, ὕστερα ἀπὸ χρόνια,  
 ἢ κάποιος Αἴαντας ἢ Πρίαμος ἢ Ἑκάβη  
 ἢ κάποιος ἄγνωστος, ἀνώνυμος, ποὺ ὥστόσο  
 εἶδε ἓνα Σκάμαντρο νὰ ξεχειλάει κουφάρια,  
 δὲν τό 'χει μὲς στὴ μοίρα του ν' ἀκούσει  
 μαντατοφόρους ποὺ ἔρχονται νὰ ποῦνε  
 πὼς τόσος πόνος τόση ζωὴ  
 πῆγαν στὴν ἄδυσσσο  
 γιὰ ἓνα πουκάμισο ἀδειανό γιὰ μιὰν Ἑλένη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

## Ο ΥΜΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΝΗ

(...)

Καρδιά σφυρή –κι ὁ πόθος μας στὸ πάλεμα, γυμνίτης.  
Στὰ μάτια Σου εἶμαστ' ἔφηβοι, στὸν ἴσκιό Σου παιδιά.  
Κι' ὅπως ἡ ἀηδόνα, στὴ βαθιὰ νυχτιά, «Ίτυς, Ίτυς, Ίτυς!»  
φωνάζει μὲς στὸν πλάτανον, ὅμοια γιὰ Σέ, ἡ καρδιά!

Ποιὸς τὴν ψυχὴ μᾶς ἄγγιξε –καὶ ποιὸς τὴν ἀπαλαίνει  
τὴν ἀναπνιά στὰ σπλάχνα μας, κρυφά, σὰ βρεφική;  
«Ἀπὸ τίς Πύλες τίς Σκαιὲς ἀργοπερνᾷ ἡ Ἑλένη,  
κ' οἱ γέροι ὀρθοὶ σηκώνονται, μποστά της, σκεφτικοί!»

Καὶ μεῖς, ὅπου γευτήκαμε τὸ μυστικό της σῶμα,  
πὺρ ἀγγίξαμε τὰ πέπλα της, πὺρ ἐφόρει, τὰ μακρά,  
πὺρ ἀγγίξαμε τὰ πέπλα της, στὰ βλέφαρα, στὸ στόμα,  
ὅπου ἔπιαμε τὸ ἀντίχολο στὰ πάθη τὰ πικρά–

καὶ στὸ κρυφὸν ἀντίδωρο μᾶς ἐδουδάθη τὸ αἶμα  
ν' ἀκούσουμε ὀλοκάθαρη τὴν ἴδια της φωνή –  
σὰν τ' ἅγιο βασιλόπουλο, πὺρ ἀγγίζοντας τὸ στέμμα,  
στῆς μυστικῆς εἰκόνας του τὴ δόξα ἀδημονεῖ,

καὶ δάξοντάς το σιωπηλά, σιγά, στὸ μέτωπό του,  
δὲν ξέρει κι ἂν ἐπέθανε, δὲν ξέρει οὐδὲ κι' ἂν ζεῖ,  
πότε ἄσπρο, πότε πύρινο φωτᾷ τὸ πρόσωπό του,  
κι' ὁ Θάνατος κι' ὁ Ὑμέναιος τοῦ τραγουδᾷ μαζί, –

ἀπ' τὸ κρυφὸν ἀντίδωρο μᾶς ἐδουδάθη τὸ αἶμα,  
κι ὅλη μαζεύτη μέσα μας ἡ πνοή, μιὰ προσαγῆ:  
«Σέρεπει σὰ φίδι ὁ ἄνθρωπος, μὰ μπρὸς στὸ μάγο πνέμα,  
χτυπάει φτερόν ἀθάνατο, βαθιά του, ὡς πὺρ νὰ βγεῖ!»

Ψηλά μὲ γλώσσα πύρινη, κι' ἂν Σὲ καλοῦμε τώρα,  
κι' ὡς ὀρθρος ἡ λαχτάρα μας ἀργά, χωρὶς ὀρμή,  
κρυφοκυλάει στὶς φλέβες μας τὸ μυστικὸν ἰχώρα,  
μὲ δυὸ φτερά ζυγιάζοντας αἰώνια τὸ κορμί,

κι' ὅλο λαμπρότερο φωτᾷ, ὅσο γιὰ Σὲ ἀνεβαίνει,  
γλυκὸν ἀχιδοδόλημα, σὰν ἄστρο γελαστό,  
τὶ ἡ λάφρη του ἀπ' τὴ χάρη Σου ἱερὰ πλημμυρισμένη,  
πιά, ξεχειλάει στὸ πνέμα μας, πασίχαρα μεστό–

γιὰ Σὲ γιὰ Σὲ ἀσκητέψαμεν, ὦ ἀθάνατη, τὰ χέρια·  
ἄλλο ἀπὸ Σὲ δὲν εἶδαμε, δὲν ἄγγιξαμε ναό·  
ἀλλ' ὡς Σὲ ἄγγιξαμε, μὲ μιᾶς ἀγγίξαμε τ' ἀστέρια·  
ἀλλ' ὡς Σὲ ἄγγιξαμε, μὲ μιᾶς ἀγγίξαμε τὸ Θεό!

Γιὰ Σὲ, γιὰ Σὲ ἀσκητέψαμε τὸ ἀδάμαστο ποδάρι,



ἐκεῖ πού θράχια μοναχά, χαλίκι, ἀνηφοριά·  
τὸ νέο μας πάτημα φτερόν ἀσίγητο νὰ πάρει,  
πάνω στὴ γῆς ὁπῶκαιγε σκληρὰ τὴ σιδεριά,

ὥς πού ἡ φωτιά τῆς φτέρνας μας, στὶς κορυφές, τὰ θράδια,  
ἀναπαυόνταν, θάνοντας τὸ πόδι σὲ γκρεμό,  
κ' ἐνιωθε πλήθια, ἀπάνω της, τοῦ ἀνέμου ὅλα τὰ χάρδια,  
τὴν ἄβυσσο, ὅλο θάρσαμα πού κύλαε, ποταμό!

Γιὰ Σέ, γιὰ Σέ ἀσκητέψαμε τὴ δίψα τὴ σκληρότη,  
σὲ θράχια θαλασσόδαρτα τρυγώντας τὸν ἀφρό  
τῆς περασμένης τρικυμιάς, τὸ ἀλάτι, ὅσο πού πρώτη  
τὸν κόπο μᾶς ἐσήκωνες, σὰ γλάρων, ἀλαφρό!

Γιὰ Σέ, γιὰ Σέ ἀσκητέψαμε τὸ ἐφηδικό μας στῆθος,  
μπρὸς στὰ μελέμια τὰ σφοδρὰ τοῦ Αἰγαίου, ἀνυψωτοί,  
ὥς τῶν ἀνέμων μέσα τους, πού ἀυλίσσαμε τὸ πλῆθος,  
καὶ πλέξαμεν ἐνάντια τους ὥσά θαλασσαῖτοί!  
(...)

Στὰ σπλάχνα τώρα ἂν ἀναβρᾷ τὸ χάρδι, ἡ ἡρεμία,  
τοῦ ἡμέρου Σου, πού ἀπόμεινε σ' αἰσθήσεις γαληνές,  
ἡ βούλησή μας κ' ἡ ψυχὴ μπρὸς στὴ ζωὴ εἶναι μία,  
κ' εἶναι οἱ καρδιές μας ἀγγιχτες, θερμές καὶ φωτεινές!

ᾠ ἀθάνατη, δὲν ἤπιαμεν, ἐκεῖ πού πίν' ἡ ἀγέλη,  
σ' ἄδειας πού σέρνεται ζωῆς τὸ χνάρι, ταπεινή,  
μὰ μὲ τοῦ σκήπτρου τὴν κορφὴν ἀγγίζοντας τὸ μέλι,  
σκήπτρο στυλώσαμε ἄσειστο στὸ νοῦ τὴν ἡδονή!  
(...)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ



ΕΛΕΝΗ

«Que tu es belle maintenant que tu n' es plus.»

P. J. JOUVE

1.

Μὲ πῆρε τ' ὄνειρο κι ὁ πυρετὸς μὲ πῆρε ἡ νύχτα μ' ἔσυρε  
σὲ σκοτεινὲς θηλὲς ἄπειρες νύχτες μ' ἔσυραν  
σὲ δύσκολα περάσματα γυμνὸς  
μονάχος παραμόνεψα  
χιλιάδες φωτισμένα πρόσωπα χιλιάδες πρόσωπα καμένα  
ἡ νύχτα θαυμαστὸ ποτάμι τοῦ θανάτου –ἦσουν ἐκεῖ

παροῦσα μὲς στὰ ὄράματα  
τῶν ἐποχῶν ἦσουν ἐκεῖ δὲν ἦσουν φεύγοντας  
σὲ μιὰ φανταστική πατρίδα ἢ διάφανη  
ἢ ὠραία ἢ ἄωμος ἢ ἀσύλληπτη  
ἢ Ἑλένη ζωντανή  
μὲ τὸ γαλήνιο θάρος τοῦ παμπάλαιου σώματος  
μὲ τίς πορφύρες καὶ μὲ τὰ βαρύτεμα–  
οἱ σάλπιγγες στεγνὲς διαφήμισαν  
τὸν τελευταῖο θρίαμβο.  
(...)

4.

*Ἡ φωνή τῆς Ἑλένης*

Ποῦ πάω ἢ ἀστόχαστη; Ποιὸ ἀμάρτημα  
σαλεύει μὲς στὰ καρπερά μου μάτια;  
Πατέρα πού μ' ἐγέννησες ποιὸς θᾶναι ὁ θάνατός μου;

Ἐπάρχω τάχα  
ὅπως ὑπῆρξα κάποτε μὲς στὴ θερμὴ πατρίδα μου  
ζώντας μονάχη τίς πελώριες ἐποχές τῶν μύθων  
καμπυλωτὴ ὁμορφιά θαθύσκιωτη; Κι ἀκόμα ἐσὺ  
πρόσκαιρε ἀγαπημένε ὑπάρχεις σμίγοντας τὰ μέλη σου  
κάτω ἀπὸ δάση νύχτας μὲ τὰ μέλη μου  
χλωμά συμφιλιωμένα; Ἐσὺ τῶν ἀστρῶν νοσταλγὸς  
τὴν ἀδερφή τῶν ἀστρῶν τραυματίζοντας  
μὲ γήινα ρόδα. Μοῦ μιᾶς  
μὲ ντύνεις μὲ στροφές καὶ ποιήματα γιὰ νᾶμαι ἀπρόσιτη  
στὶς γέφυρες τοῦ χρόνου. Ποιὲς πηγές  
καὶ ποιὰ ποτάμια βασιλεύουν στὸ αἶμα μου;  
Ποιᾶς δόξας ὁ χυμὸς μοῦ δίνει αὐτὴ τὴ μέθη  
νὰ παίζω καὶ ν' ἀσπάζομαι τὸν καθημερινό μου θάνατο;  
(...)

7.

*Ἡ σκέψη τοῦ ποιητῆ*

(...)  
Τὸ αἶμα μου ἀνέβηκε τόσο ψηλὰ στὴν αἰωνιότητα  
πὺρ τὸ θερμὸ μου σῶμα μόλις  
χωρίζει ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς.  
Τὴν ἀφθαρσία γυρεύοντας  
μὲ οὐράνια ποιήματα θὰ τὴ διαιωνίσω.  
Συνεπαρμένη πάμφωτη εἶναι τώρα ἀπὸ κραυγές  
δονεῖται τρικυμίζει διασκορπίζεται  
σ' ὅλες τίς ἐποχές γεννώντας καὶ πεθαίνοντας  
ἐγκόσμια κι ἀναλλοίωτη γυμνὴ γυναῖκα ἀνίσκιωτη  
ἢ Ἑλένη μόνο ὑπάρχουσα μὲς στὴν ἀρχαία κατάρρευση  
πολέμων μύθων καὶ θεῶν.





9.

Καθώς σὲ γήινο ἔνυδρεῖο μὲς στὰ αἰχμάλωτα νερὰ  
κινοῦνται ἴσκιοι ψαριῶν  
ὁ ποιητὴς κινεῖται.

Ἡ Ἑλένη ἐντούτοις δὲν ὑπάρχει πιά  
μὲς στὴν ἐγκόσμια λύπη.  
Ὑπάρχουν μόνο τὰ ποιήματα  
μὲς σὺν συλλογῇ ἀπὸ σπαραγμοῦς  
ἓνα θλιμμένο οὐράνιο ρόδο.

ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, *Συλλογὴ I*, [1951-1964]

---

### III. Παγκόσμια Ποίηση

---

ΕΛΕΝΗ

Σὲ σένα Ἑλένη πλανιόταν συχνὰ τὸ ὄνειρό μου  
Γέροντα τὰ ὁμορφά σου στήθη ὅταν σὲ ἔκλεψε ὁ Πάρις  
Καὶ σὺ ἤξερες πόσοι τὰ χεῖλη σου φιλήσαν  
Ἀπ' τὸν Θησέα ἀρχίζοντας καὶ φτάνοντας ὡς τὸν γιδοβοσκὸ  
Ἦσαν ὠραία ἀκόμη πάντα θά 'σαι  
Θεοὶ καὶ βασιλιάδες γιὰ σένα πολεμήσαν  
Τὸ κορμί σου ἦταν λευκὸ γυμνὸ  
Σὰν τὸν πατέρα σου τὸν ἐρωτευμένο κύκνο ποὺ πιά δὲν ψάλλει.  
Ἄν τὸ γυμνὸ πάντα κορμί σου στὴν πάλῃ μαθημένο  
Ἐνέπνεε τὸν Ἔρωτα, κόρη θεοῦ, Ἑλένη,  
Πλήθος οἱ ὕμνοι ποὺ δίχως αὐλητρίδες καὶ δαυλὸ  
Κάθε πρωὶ μὲ μαύρους κύκλους τὰ μάτια σου στολίζαν  
Τὰ χρόνια ποὺ οἱ γυναῖκες δὲν ὁμολογοῦν  
Κάναν τὸ πρόσωπό σου νὰ ὑποφέρει, τὰ χεῖλη σου νὰ μαραθοῦν  
Μὰ τὰ μεγάλα μάτια σου φεγγοβολοῦσαν νιάτα, ὦ Κυρία  
Στὰ μάγουλά σου τὰ φτιασίδια τὸν χρόνο ξεγελοῦσαν  
Ὅμως δὲν γέρασες, πρέπει νὰ ζεῖς ἀκόμη  
Ὡραία σὰν τότε σὲ κάποια πόλῃ ἐλληνικῇ  
Δὲν ἦσαν ὁμορφότερη ὅταν σὲ ξεπαρθένηψε ὁ Θησέας  
Καὶ σ' ἔκλεψε φεύγοντας μὲ τὸν νικητὴ ληστὴ  
Ὅταν ἡ θηλυκιὰ ἀλκυόνη τραγουδᾷ  
Σημαίνει ὅτι ὁ θάνατος εἶναι κοντὰ καὶ γιὰ νὰ ζήσεις  
Στὰ ὄνειρα ἀθάνατη κι ὠραία Ἑλένη, ὦ πειρασμὲ  
Ἔσθ' ὅσον γιὰ μὲ τὰ γλυκὰ χεῖλη κλεῖς τ' αὐτιά

Τὸ ὄνομά σου προφέρει ὁ ἥρωας καὶ ὄρθιοι σηκώνονται  
οἱ ἄνδρες τῆς πλάσης  
Ἑλένη ὦ ἐλευθερία ὦ ἐπαναστάσεις

GUILLAUME APOLLINAIRE  
μτφρ. Βερονίκη Δαλακούρα



### ΕΛΕΝΗ

Ἡ Ἑλένη δέκα χρονῶν· ἡ χρυσαφένια κόμη της  
λούζει τὸν φοβερὸ κι ἀγέρωχο σὰν πύργο λαιμό της.  
Μεγάλη σκιά, μέσα στὴ νύχτα βρυχᾶται ἀπὸ ἔρωτα·  
πλάι της ἕνας τραχὺς κυνηγὸς βαδίζει μέσα στ' ἀγιάζι.

Στὸ φεγγαρόφωτο, ὅμοια νεόνυμφη, ἀνοίγει τὴν πορφύρα  
κι ἀστράφτει τὸ λευκὸ περίγραμμα τοῦ στήθους της  
ἐνῶ οἱ τίγρεις δείχνουν στὰ μικρὰ τοῦ γύπα  
τὴν κόρη τοῦ Τυνδάρεω, ἐρωτευμένη μὲ τὸν Θησέα.

Καὶ κοντὰ στοῦ Εὐρώτα τὰ μελωδικὰ νερὰ  
διαβαίνουν πυκνόμαλλοι καὶ δυνατοὶ σὰν θεοί.  
«Ἦ φονιά τῶν λιονταριῶν», λέει ἡ ξανθὴ πριγκίπισσα,  
«πολεμιστὴ λουσμένε πάντοτε στὸ αἶμα, θά κοιμηθεῖς  
στὸ στήθος μου· ὁδήγησέ με στὸ βαθὺ δάσος.»  
Κι ὁ νεαρὸς ἥρωας τὴν παίρνει στὴν ἀγκαλιά του.

THÉODORE DE BANVILLE, *Les Princesses*, στὸ *Les Exilés*  
μτφρ. Κατερίνα Μαρινάκη



### ΕΛΕΝΗ

Τί ὠραία ποὺ εἶσαι τώρα ποὺ δὲν ὑπάρχεις πιά  
Ἡ τέφρα τοῦ θανάτου σ' ἔγδυσε κι ἀπ' τὴν ψυχὴ σου ἀκόμη  
Τί ποθητὴ ποὺ εἶσαι ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ ἀφανιστήκαμε  
Κύματα κύματα γεμίζουν τὴν καρδιὰ τῆς ἐρήμου  
Τὴν πιὸ πελιδνὴ ἀπὸ τὶς γυναῖκες  
Ἵωραῖα ποὺ εἶναι στὶς ὑδάτινες κορφές τῆς γῆς αὐτῆς  
Τοῦ νεκροῦ ἀπ' τὴν ἀσιτία τοπίου

Ποὺ ζώνει ὀλόγυρα τὴν πολιτεία τὴν πρωτινὴ  
ῶραϊα ποὺ εἶναι μὲς στὰ χλοερὰ κι ἀπρόσμενα πλατώματα  
Μεταμορφωμένα σὲ ναοὺς ὥραϊα ποὺ εἶναι  
Στὸ γυμνὸ κι ἀνάστροφο κι ὀλέθριον ὀροπέδιο  
Ποὺ εἶσαι τόσο πεθαμένη  
Σκορπώντας ἥλιους ἀπ' τ' ἀχνάρια τῶν ματιῶν σου  
Καὶ τοὺς ἴσκιους τῶν μεγάλων ριζωμένων δέντρων  
Στὴ φοδερή σου κόμη αὐτὴν ποὺ μ' ἔριχνε σὲ παραμιλητό.

PIERRE JEAN JOUVE  
μτφρ. Ὀδυσσέας Ἑλύτης



#### ΧΩΡΑ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ

Σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους ἔζησεν ἡ ἀσύγκριτη Ἑλένη.  
Σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους τοὺς ἀρχαίους τῆς χλόης καὶ τ' ἀσημιοῦ  
Τὰ πετρωμένα δάκρυα  
Ὶνας καημὸς θαθὺς γαλάζιος ὅμως ρήγματα ρεμβαστικά  
Ξέσπασμα καταμέλανο βράχων μέσα στὸ ἀσήμι  
ῚΞω ἀπ' τ' ἀνθρώπινα καὶ ἀπίθανη ἐντελῶς ντυμένη ἓνα μακρόσυρτο  
Φόρεμα τί ὥραϊα ποὺ ἦτανε σφιγμένη μὲς στὴν πέτρα  
Καὶ στῶν χόρτων τὰ λουλούδια. Μὲς στὰ βράδια τ' ἀπέραντα  
Μεγάλων κατάσπρων σπιτιῶν τριγυρισμένων κάγκελα  
Πόσο ἦτανε θλιμμένη! Καὶ τί ἔρωτας στὰ χέρια της  
Τί δύναμη στὴ μέση της ὅλο λαμπρότη ρόδινη  
Γιὰ ν' ἀγαπᾶ καὶ γιὰ νὰ ζεῖ. Καὶ τί στῆθος γιὰ νὰ  
Δίνει θροφή! Καὶ τῆς σκιᾶς της τὰ γλυκὰ  
ῚΟνειροπολήματα! Καὶ τί ὥραϊα ποὺ πέθανε  
Σ' ἓνα φιλὶ πλημμυρισμένο θάγια καὶ κοιλάδες  
Τὰ δάκρυά της σώζονται τὰ βλέπεις ἴδια πάντα ἐδῶ  
Στὸ χλοερὸ τὸ μακρὸς τοῦ νεκροταφείου  
Μιὰ καρδιά πελώρια ποὺ ἀποκοιμήθηκε ἀπ' τὸ φῶς  
Φυλάει στὴ ρίζα της τὰ μνήματα σκόρπια μαργαριτάρια  
Κι ὅταν ἡ καρυδιά, τῶν παγετώνων τῆς ἀντίπερα ὄχθης,  
Τοὺς γεροὺς λαμποκοπώντας πάγους πάει ν' ἀγγίξει  
ῚΟπου πέντε ἀσημωτὲς αἰχμὲς δόντια κακοφυτεμένα  
Μιᾶς μεγάλης δυστυχίας λάμπουνε  
Στὸ βάραθρο ἀρμονία αἰώνιας θέρμης

Λιβάδι τῆς ἡμέρας! Μὲ τοῦ λίγου πράσινου  
Τὰ δάση καὶ τὰ κύματα καὶ τοὺς οὐράνιους βράχους  
Ἡ ὕλη σου ἢ καθάρια κοφτερὴ κραυγὴ πονάει  
Καθὼς ἐδῶ στὰ μέρη αὐτὰ μιὰ πεθαμένη βιάδιζε!

Καρυδιὲς καὶ παγετῶνες ἄραγες νὰ τ' ἀγαποῦσε αὐτά;  
Ἡ Ἑλένη μὲ τὸ χέρι τῆς τ' ὀλόγυμνο νὰ χαΐδευε  
Ἀπαλά τὰ ὄρη αὐτά; Ν' ἀσπαζόταν μὲ τὴν ἄκρη  
Τοῦ φορέματός τῆς τὰ λιβάδια;  
Μὲς στοῦ νέου τῆς ἐραστῆς τὰ μάτια νὰ ἔλπιζε  
Καὶ τὸ χρυσὸ τὸ φῶς;

Στὰ δάθη πέρα μακριὰ τὰ βράχια τῆς Ἑλένης  
Ἀπὸ τὸν νεκρικὸ τὸν ἥλιο καθαρὰ γραμμένα  
Λάμπανε μέσα στὰ σκληρὰ μελανὰ δόντια  
Κι ὁ ἥλιος σπάραζε σωστὴ θρησκεία.

PIERRE JEAN JOUVE  
μτφρ. Ὁδυσσεὺς Ἑλύτης



Ἀυπνὴ νύχτα. Ὅμηρος. Πανιὰ φορτσάτα.  
Ἐφτασα ὥς τὴ μέση διαβάζοντας τὴ λίστα  
τῶν καραβιῶν, τρανὸ κοπάδι, καραβάνι γερανῶν  
ποὺ κάποτε σηκώθηκε στὸν οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδας.

Σὰν ἓνα θέλος γερανῶν, στραμμένος σὲ ξένες στεργιές  
–θεῖος ἀφρὸς στῶν βασιλέων τὰ κεφάλια–,  
ποῦ πᾶτε; Ἡ Ἑλένη ἂν δὲν ὑπῆρχε  
τὴν Τροία μόνη τῆς τί νὰ τὴν κάνατε, Ἀχαιοί;

Ἡ θάλασσα, ὁ Ὅμηρος –ὅλα ἡ ἀγάπη τὰ κινεῖ.  
Μὰ τώρα ποιὸν ν' ἀκούσω; Ὁ Ὅμηρος σιγεῖ  
κι ἡ μαύρη θάλασσα δημηγορώντας ἀλαλάζει  
καὶ μὲ βοὴ βαριά ζυγώνει τὸ προσκέφαλό μου.

ΟΣΙΠ ΜΑΝΤΕΛΣΤΑΜ, *Ποιήματα*  
μτφρ. Μήτσος Ἀλεξανδρόπουλος



Ἡ Ἑλένη ἔδωσε ἀφορμὴ ἢ Τροία νὰ χαθεῖ,  
Νὰ γίνῃ παρανάλωμα σὲ νίκης πυρκαγιά:



Μὲ κάψανε τὰ μάτια σου μὲ κεραυνοῦ φωτιά,  
Καὶ στήν Ἀγάπη σου, βορά, ἔχω παραδοθεῖ.

Δοῦλος σου εἶμαι, ἐνάρετη ἡ ψυχὴ σου μὲ ὀδηγεῖ  
Ἐκεῖ ψηλὰ στῶν Οὐρανῶν τὴν ἄσπιλη ἀπλωσιά,  
Ἐκστατικὸν μέ τ' ὄνομα ποὺ νιώθω στήν καρδιά  
Νὰ μοῦ ἔχει ἀπὸ τὸν Ἔρωτα μὲ δόλο καρφωθεῖ.

Ὅνομα ἀπὸ τὸν Ὅμηρο χιλιοτραγουδημένο,  
Τὸ αἷμα μου μονάχα ἐσὺ τὸ ἔχεις γητεμένο,  
Ὡραῖος Κύκνος γέννησε τ' ὠραῖο πρόσωπό σου.

Μὲ σένα ὅλη ἡ σκέψη μου τελειώνει καὶ ἀρχίζει!  
Θνητὸς ἐγώ, σὰν ἐραστὴς εἶμαι ἀνάξιός σου:  
Ἐναν Θεὸ θὰ ἔπρεπε μία Θεὰ νὰ ὀρίζει.

RONSARD, *Sonnets pour Hélène*, II, 19  
μτφρ. Στρατῆς Πασχάλης



Δὲν εἶναι ν' ἀπορεῖ κανεὶς, ἔλεγαν οἱ γερόντοι,  
Πάνω ἀπ' τὰ τείχη τοῦ Ἰλίου κοιτώντας τὴν Ἑλένη,  
Ἄν γιὰ μιὰ τέτοια ὁμορφιὰ ἔχουμε πάθει τόσα:  
Γιὰ ἓνα της βλέμμα δὲν ἀρκοῦν ὅσα δεινὰ περνοῦμε.

Κι ὅμως θὰ ἔταν καλύτερα, γιὰ νὰ γλυκάνει ὁ Ἄρης,  
Πίσω νὰ τήνε δώσουμε στὸν νόμιμό της ἄντρα,  
Παρὰ νὰ βλέπουμε στὴ γῆ παντοῦ αἷμα χυμένο,  
Ἐχθροὺς μὲς στὸ λιμάνι μας, στὰ κάστρα μας νὰ ὀρмоῦνε.

Πατέρες, ὅποιου ἡ δύναμη λιποψυχᾷ δὲν κάνει  
Μὲ συμβουλὲς ἀνάρμοστες νὰ συγκρατεῖ τοὺς νέους·  
Μὰ σύσσωμοι θὰ ἔπρεπε κι οἱ γέροντες κι οἱ νέοι

Νὰ βάλετε σὲ κίνδυνο κορμιὰ, πόλη καὶ πλούτη.  
Σοφὸς πολὺ ὁ Μενέλαος, ἀλλὰ θαρρῶ κι ὁ Πάρις,  
Ποὺ ὁ ἓνας τὴν ἐζήταγε, κι ὁ ἄλλος τὴν κρατοῦσε.

RONSARD, *Sonnets pour Hélène*, II, 55  
μτφρ. Στρατῆς Πασχάλης

